

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE

Promovisana publikacija **Makroekonomske Analize i Prognoze (MAP)**

Beograd, 25.12.2014

Institut ekonomskih nauka i Beogradska bankarska akademija promovisali su novi broj (3-4/2014) svoje poznate publikacije *Makroekonomske analize i prognoze*. U nastavku navodimo osnovne nalaze:

- Prema kretanju većine najvažnijih indikatora može se očekivati da će privreda Srbije ovu godinu završiti sa padom BDP. Mnogi analitičari su ukazivali da je domaća privreda tokom 2014. godine već ušla u recesiju, ostvarivši osetan pad od preko 1,5% u prva tri kvartala. Na osnovu poslednjih raspoloživih podataka došlo je do pada aktivnosti u većini privrednih delatnosti. U trećem kvartalu tekuće godine BDP beleži pad od gotovo 4% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Postoji više uzroka ovog pada, od kojih se posebno ističe: slabljenje domaće tražnje, pogoršavanje spoljnotrgovinskih trendova i naravno vanekonomske faktore povezane sa katastrofalnim poplavama iz maja meseca. Poplave su posebno uticale na pad industrijske (posebno u sektoru energetike) i poljoprivredne proizvodnje.
- Slabljenje kursa nacionalne valute predstavlja drugu nepovoljnu okolnost u privredi Srbije. Razlog tome se može videti u strukturnim problemima domaće privrede koji su povezani sa relativno nepovoljnom strukturom izvoza kao hronične uzročnike pritiska na slabljenje dinara. Pored toga, ove godine je došlo do pogoršavanja spoljnotrgovinskih trendova, kao i značajnog uticaja aktivnosti stranih investitora na deviznom tržištu. Sve zajedno je dovelo do probijanja psihološke granice od 120 dinara za 1 euro.
- Ostvarena je relativno niska inflacija, koja se kreće na nivou ispod 2%, što je niže u odnosu na donje granice ciljanog koridora NBS od 4+/-1,5%. Nisku inflaciju možemo povezati sa niskom domaćom tražnjom. Imajući u vidu da je oporavak domaće tražnje prilično neizvestan, i u narednom periodu ne očekujemo rast inflacije. Posebno ističemo i dešavanja na tržištu energenata, posebno pad cena nafte na svetskom tržištu, kao dodatne argumente za takve prognoze.
- Nastaviće se trenda rasta javnog duga, koji se bliži novoj granici od 70% BDP (da podsetimo kraju 2008. godine je iznosio oko 30%). Više puta smo ukazivali kako u ekonomiji ne postoje čarobni štapići i brza rešenja dugo nagomilavanih problema. Pohvalno je da je Vlada prepoznala važnost i počela da čini napore ka zaustavljanju ovog vrlo ozbiljnog ekonomskog problema. Isuviše je rano da dajemo bilo kakve ocene ili prognoze.

Smatramo da će predstojeća 2015. godina biti pravi test mogućnosti zaokreta već 6 godina nepovoljnog trenda i prvih efekata sprovedenih mera fiskalne konsolidacije.

- U nastavku sprovođenja reformi sigurno može doprineti i potpisivanje novog trogodišnjeg sporazuma sa Međunarodnim monetarnim fondom o aranžmanu u pripravnosti. To može pozitivno uticati na budžet Republike Srbije iz dva razloga. Sa jedne strane MMF zahteva od Srbije daleko veću finansijsku disciplinu, što će pozitivno uticati na smanjenje fiskalnog deficita. Sa druge strane, za svaki slučaj, na raspolaganju će nam biti oko milijardu evra. Ukoliko bi uspeali u narednom trogodišnjem periodu deficit budžeta da smanjimo na 4 do 4,25% BDP-a ili na oko 160 do 170 milijardi dinara napravili bismo krupne pomake u stabilizaciji domaćih javnih finansija. Spremnost i odlučnost Vlade da obavi fiskalnu konsolidaciju u naredne tri godine daju nadu da se može početi sa rešavanjem krupnih budžetskih problema.
- Tekuću godinu ispraćamo sa neveselim dešavanjima u realnom sektoru privrede. Od ukupno 29 oblasti industrije u čak 16 registrovan je pad u periodu januar-septembar 2014. godine. Daleko najveći pad industrijske proizvodnje u ovom delu 2014. godini bio je u proizvodnji tekstila (23,7%) i metalnih proizvoda (od 21,2%). Nasuprot tome, rast proizvodne aktivnosti je bio najizraženiji u preradi drveta i proizvodnji računara. Vredno je ukazati da su povoljni trendovi ostvareni u proizvodnji prehrambenih proizvoda (rast od 3,5%), proizvodnji proizvoda od gume i plastike (2,1%), te proizvodnji osnovnih metala (3,6%).
- Sumarno gledano, građevinska delatnost u Srbiji je i dalje u padu. Izgledi za oporavak ove ekonomske delatnosti se mogu ostvariti kroz snažniju dinamiku ugovaranja novih poslova koja je u 2012. i 2013. godini drastično smanjena, kao i kroz intenziviranje radova gradnje u inostranstvu koje je ranijih godina, zajedno sa subvencionisanom gradnjom, „izvlačilo“ građevinsku delatnost iz recesije koja bi bila još i dublja. Takođe, i intenzivnija izgradnja stanova, kao i izvođenje radova na velikim infrastrukturnim projektima, dodatno bi osnažilo rast ukupne građevinske delatnosti. Skup predstavnika regiona jugoistočne Evrope sa predstavnicima kineskih investitora, održan sredinom decembra ove godine, daju nadu da može doći do realizacije značajnijih infrastrukturnih projekata, a sami tim i oživljavanja ovog značajnog sektora domaće privrede.
- Sektor koji je značajno pogođen vremenskim prilikama ove godine je svakako poljoprivreda. Prema zvaničnom izveštaju o proceni štete od poplava koji je usvojila Vlada Srbije, direktna šteta nastala usled katastrofalnih poplava koje su tokom maja meseca zadesile Srbiju iznose 810,1 milion evra, dok gubici iznose dodatnih 661,9 milion evra. Gubici u sektoru poljoprivrede, usled plavljenja područja pod biljnim i životinjskim svetom, iznose 120,1 milion evra dok sama šteta iznosi oko 108 miliona. Mnoga ruralna područja, njive, bašte i seoska gazdinstva bili su pod vodom koja je uništila ovogodišnji ratarski i povrtarski rod, a veliki broj uginulih grla stoke koji nije bio spašen predstavlja osim finansijskog gubitka i izvor zaraze, imajući u vidu vremenski period saniranja posledica od poplava.
- Što se tiče ukupne spoljnotrgovinske razmene, ona je prema podacima za prva tri kvartala dostigla vrednost od oko 19,7 milijardi evra, što predstavlja povećanje od samo 1,8% (izraženo u tekućim cenama) u odnosu na isti period prethodne godine. U posmatranom periodu izvoz je iznosio 8,3 milijardi evra (povećanje za 3,1% u odnosu na prošlu godinu), dok je uvezeno robe u vrednosti od 11,4 milijardi evra (povećanje za 1,7%). Spoljnotrgovinski deficit je smanjen za 3,7%, a pokrivenost uvoza izvozom iznosi 72,5%. Uprkos skromnom poboljšanju rezultata u odnosu na isti period prethodne godine, koji se ogledaju u povećanju vrednosti izvoza i smanjenju deficita, realna situacija, kada je spoljnotrgovinska aktivnost Srbije u pitanju, nije ni malo povoljna, čak je i zabrinjavajuća. Naime, detaljnija analiza spoljnotrgovinskih performansi pokazuje da je u proteklih nekoliko meseci uočljiva tendencija stagniranja kako na strani izvoza, tako i na strani uvoza.

Pri tome, kod izvoza je situacija još ozbiljnija, jer od jula vrednosti izvoza na mesečnom nivou beleže kontinuirani pad u odnosu na iste mesece prethodne godine (mereno tekućim cenama).

- Prema poslednjim zvaničnim podacima Narodne banke Srbije, spoljni dug Republike Srbije iznosio je na početku četvrtog kvartala oko 26,36 milijardi evra. Ova činjenica ukazuje na povećanje spoljnog duga za oko milijardu evra u odnosu na stanje sa kraja juna 2014. godine i približavanje istorijskom maksimumu koji je zabeležen u februaru 2013. godine, kada je dug iznosio skoro 26,6 milijardi evra. Ukoliko apstrahujemo kratkoročne fluktuacije, spoljni dug praktično nastavlja trend višegodišnjeg rasta kako u apsolutnom smislu, tako i u odnosu na bruto domaći proizvod.
- U finansijskoj oblasti NBS je u periodu april – novembar 2014. godine tri puta korigovala referentu kamatnu stopu, čime je smanjen stepen restruktivnosti kreditno-moneterne politike. Iako je krajem novembra 2014. godine referentna kamatna stopa završila je na nivou od 8,0% ni to nije doprinelo značajnijem oživljavanju privredne aktivnosti. Ovo posebno ističemo imajući u vidu visok stepen zaduženosti domaće privrede, nizak kapacitet duga i relativno nizak nivo domaćih investicija.
- U obilju relativno sivih vesti relativno iznenađujuće i ohrabrujuće deluje nastavak trenda uvećane investicione aktivnosti na Beogradskoj berzi, što se očituje u znatno većem prometu u odnosu na proseke prethodnih perioda. Ukupan promet u prethodnih šest meseci je iznosio oko 152,8 miliona EUR. Investitori su najaktivnijih bili tokom jula meseca, kada je zabeležen promet od 2.091,2 miliona EUR. Posmatrani period donio je i najintenzivniji rast vrednosti indeksa na Beogradskoj berzi u prethodnih 24 meseca. Vrednost BELEXline indeksa je u drugoj polovini 2014. godine povećana za 24,6% u odnosu na početak godine dok je u odnosu na isti period prethodne godine vrednost indeksa uvećana za 29,8%. Na žalost, ni nakon 25 godina od početka tranzicije naša zemlja ostaje među retkima gde se nije desila niti jedna inicijalna javna ponuda akcija (IPO). Mnogi privrednici i dalje ne prepoznaju značaj tržišta kapitala, što bismo mogli reći i za samu državu.
- Za temu broja „*Makroekonomske analize i prognoze- MAP Vol. 3-4/2014*“ smo izabrali samo jednu – kratak osvrt na ekonomsko-finansijske aspekte realizacije projekta Beograd na vodi. Reč je o vizionarskom projektu koji bi trebalo da pomogne da naša zemlja i glavni grad promene izgled i imidž. Prilog sadrži argumentovano ukazivanje na pojedine aspekte ekonomske analize.

Uredništvo MAP